

ПРОЛОГ

— Осло, — сказав чоловік, підносячи склянку з віскі до своїх губ.

— Це місце, яке ви любите найбільше? — спитала Люсіль.

Він задивився вперед. Здавалось, що він думав над своєю відповіддю, перш ніж ствердо кивнути. Він був високий, — навіть сидячи поруч на барному стільці, він здіймався над нею — і щонайменше на десять, а то і на двадцять років молодшим за неї в її сімдесят два. Не так вже й легко сказати, коли перед тобою п'яниця. Його обличчя та тіло видавались витесаними з дерева, худорлявими, чистими та суворими. Шкіра була бліда, а на носі виднілась тонка сітка синіх вен, що разом з очима, налитими кров'ю, та райдужкою кольору вицвілого деніму свідчило про те, що життя його було гірке. Він гірко пив і так само гірко падав. І кохав, напевно, теж гірко, бо за той місяць, що він був завсідником у барі «Тварюки», вона помітила проблиски болю в його очах. Він завжди сидів самотою в кінці барної стійки, неначе побитий собака, якого вигнали зі зграї. Поряд із механічним биком Бронко, якого власник бару Бен якось узяв зі знімального майданчика провального фільму «Міський ковбой», де працював реквізитором. Цей бик слугував нагадуванням, що Лос-Анджелес був містом, збудованим не на кінематографічних успіхах, а радше на смітнику людських та фінансових невдач. Понад вісімдесят відсотків усіх знятих фільмів зазнавали цілковитого провалу та були збитковими. Прошарок бездомних у цьому місці був найбільшим

у США, а густина населення була близькою до мумбайської. Затори на дорогах видували все життя з міста, але вулична злочинність, наркотики та насильство мали всі шанси зробити це першими. Проте сонце сяяло. Так, та чортова каліфорнійська стоматологічна лампа ніколи не вимикалась і світила невпинно, змушуючи всі дрібнички цього фальшивого міста виблискувати, неначе справжні діаманти, неначе справжні історії успіху. Якби ж вони всі тільки знали про це так, як знала Люсіль. Вона ж була там, на сцені. І за лаштунками теж.

Чоловік, що сидів перед нею, точно на сцені не був — вона впізнавала представників індустрії одразу. Але він також не справляв враження того, хто дивиться на сцену з обожнюванням, надією чи задрістю. Він радше справляв враження людини, якій було до того абсолютно байдуже, яка була зайнята власними справами. Може, він був музикантом? Один із таких, як Френк Заппа, що створює свою власну незрозумілу музику десь тут в якомусь підвалі в Лорел-Каньйоні. Один із тих, кого так ніколи не знали і не знатимуть.

Після того як новенький зайшов до бару кілька разів, вони з Люсіль почали обмінюватись кивками та короткими привітаннями, як це роблять ранкові гості в барі до тих, хто п'є без міри. Але вперше вона сіла поруч та купила йому випити, чи радше заплатила за вже замовлений напій, коли побачила, як Бен віддає йому кредитку з таким виразом обличчя, з якого було зрозуміло, що кредитний ліміт вичерпано.

— Але чи ваша любов до Осло взаємна? — спитала вона. — В цьому суть.

— Навряд, — відказав він. Коли він провів рукою по короткому світло-русявому волоссю, посрібленому сивиною, вона помітила, що він мав металевий протез замість середнього пальця. Він не був вродливим чоловіком, і м'ясистий коричневий шрам у формі букви J, що простягався від кутика його рота до самого вуха, неначе він був рибиною, що піймалася на гачок, краси йому не додавав. Але щось у ньому було. Щось майже привабливе та злегка небезпечне, щось таке, як у деяких її місцевих колег, Крістофера Волкена й Ніка Нольта. А ще він

реченні, — тоді ніхто її не помітить. Погляньте лишень на базальність першого рядка в пісні «Гей, так прощатися не слід» та порівняйте її з прекрасним другим рядком. В обох цих рядках є природна елегантність. Ми чуємо це таким чином, бо нам здається, що автор думає у тій же послідовності, що і пише. Але тут немає чому дивуватись. Зрештою, люди схильні вірити, що те, що відбувається зараз, є результатом того, що відбулось раніше, а не навпаки.

— Гм. То те, що відбувається зараз, є результатом того, що відбудеться?

— Саме так, Гаррі! Ви ж це розумієте, правда?

— Навіть не знаю. Можете навести приклад?

— Звичайно, — вона допила свій напій. Певно, він почув щось у тоні її голосу, бо вона помітила, як він здійняв брову та швидко пробігся поглядом по бару.

— Наразі відбувається те, що я розповідаю вам про гроші, котрі заборгувала за фільм, який ще створюється, — сказала вона, дивлячись крізь брудне вікно з напівопущеними жалюзі на запилену парковку зовні. — Це не збіг, а радше наслідок того, що відбудеться. Отам стоїть білий «Камаро», припаркований поряд із моєю машиною.

— З двома чоловіками всередині, — сказав він. — Вони стоять там уже двадцять хвилин.

Вона кивнула. Гаррі щойно підтвердив, що вона не помилилась у своїй здогадці щодо його роду діяльності.

— Я помітила цю машину неподалік від мого дому в Каньйоні сьогодні вранці, — сказала вона. — Це і не дивно, бо вони вже попереджали мене та говорили, що пришляють колекторів. Не тих, що офіційно уповноважені. Цю позику я брала не в банку, якщо ви розумієте, що я маю на увазі. А зараз, коли я вийду з бару, ці джентльмени, мабуть, захочуть зі мною поспілкуватись. Я думаю, що вони і зараз обмежаться тим самим, тобто попередженнями та погрозами.

— Гм. І навіщо вам розказувати це все мені?

— Тому що ви коп.

Він здійняв брову знову:

— Хіба?

— Мій батько був копом і очевидно, що вас, хлопці, легко впізнати будь-де у світі. Суть у тому, що я би хотіла, аби ви простежили за мною звідси. Якщо вони розкричаться та стануть погрожувати, було б добре, аби ви вийшли на ганок та... ну, знаєте, виглядали як коп, щоб вони втекли. Послухайте, я майже впевнена, що до цього не дійде, але я б почувалась безпечніше, якби ви пильнували.

Якийсь час Гаррі розглядав її:

— Добре, — просто сказав він.

Люсіль була здивована. Чи не надто легко він дозволив їй переконати себе? В той же час в його очах було щось неохитне, що змушувало її довіряти йому. З іншого боку, вона вже довіряла Адонісу. А ще директору. І продюсеру.

— Я йду, — сказала вона.

Гаррі Голе тримав у руці склянку. Він прислухався до майже нечутного сичання кубиків льоду, що танули. Не пив. Він був вже на межі, а в кишені аж гуло, тож збирався розтягнути свій напій якнайдовше та насолодитись ним. Його погляд затримався на одній з фотографій за барною стійкою. На знімку був один із улюблених письменників його юності, Чарльз Буковскі, що стояв біля бару «Тварюки». Бен сказав йому, що фото було зняте в сімдесятих. Буковскі стояв, обійнявши приятеля, і здавалось, у них на фоні займався світанок. Обидва вдягнені у гавайські сорочки, їхні очі позапливали, а зіниці були не ширші від вістря зубочистки; вони триумфально усміхались, неначе щойно дістались Північного полюсу після виснажливої подорожі.

Гаррі опустил погляд, щоб поглянути на кредитку, яку Бен кинув на стійку перед ним.

Ліміт перевищено. Все витрачено. Нічого не лишилося. Завдання виконане. А полягало воно в тому, аби пити доти, доки на правду нічого не залишиться. Ні грошей, ні днів, ні майбутнього. Залишалось лише дізнатися, чи вистачить йому сміливості — чи боягузтва — аби це все закінчити. Під його

матрацом в пансіонаті лежав старий пневматичний пістолет «Beretta». Він купив його за двадцять п'ять доларів у одного з тих бездомних, що живуть у блакитних наметах на Схід Роу. В пістолеті було три кулі. Він поклав кредитку на долоню та стиснув пальці довкола неї. Повернувся, щоб визирнути у вікно. Він спостерігав за тим, як літня леді йде на парковку. Вона була така маленька. Худорлява, тендітна та така ж сильна, як і горобчик. Була одягнена у бежеві штани та короткий жакет в тон. У її застарілому, проте сповненому смаку стилі було щось із 1980-х. Вона йшла так само, як заходила до бару щоранку, з'являючись однаково ефектно для аудиторії від двох до вісімдесяти осіб.

— А от і Люсі! — проголошував Бен, починаючи змішувати її улюблену отруту — віскі сауер — ще до її прохання.

Але не те, як Люсі панувала над усією кімнатою, нагадувало Гаррі про матір, котра померла в радійній лікарні, коли йому було п'ятнадцять, пустивши першу кулю в його серце. Про матір йому нагадував ніжний, усміхнений, а проте сумний погляд Люсі. Такий буває у людей з доброю, але покірною душею. Її видавала турбота про інших, яку вона виявляла, коли запитувала про останні новини щодо проблем зі здоров'ям, особистого життя, про рідних та близьких. І уважність до почуттів Гаррі, яку вона проявила, дозволивши йому спокійно сидіти в дальньому кутку бару. Його мати була мовчазною жінкою, що контролювала родину та була її мозковим центром, так непомітно тягнучи за ниточки, що легко було повірити в те, що насправді всім заправляє батько. Його мати завжди могла запропонувати надійні обійми і завжди все розуміла... Він любив її понад усе на світі. Саме тому вона була його Ахілловою п'ятою. Одного разу, коли він був у другому класі, хтось легенько постукав у двері класної кімнати. То була його мати, що стояла там з його обідом, котрий він забув удома. Гаррі одразу повеселішав, побачивши її, а тоді почув сміх своїх однокласників, вийшов до неї в коридор та, розлютившись, сказав їй, що вона його ганьбить, а тому має піти. І їжа йому не потрібна. Вона просто сумно всміхнулася, віддала йому обід, погладдила

по щоці та пішла. Пізніше він про це не говорив. Звичайно, вона все зрозуміла. Вона завжди розуміла. І коли тієї ночі він вкладався в ліжку, то теж усе зрозумів. Не вона була причиною того, що він почувався ніяково. Це сталося через те, що всі його однокласники побачили це. Побачили його любов, його вразливість. Протягом наступних кількох років він декілька разів думав вибачитись, та це, напевно, було просто нерозумно.

Хмара пилу здійнялась над гравійним майданчиком ззовні, на мить огорнувши Люсі, котра притримувала свої сонцезахисні окуляри. Він побачив, як у білому «Камаро» відчинилися дверцята з боку пасажирського сидіння та з них вийшов чоловік у червоній сорочці поло та сонцезахисних окулярах. Він пройшов до передньої частини автівки, перегородивши Люсі шлях до її власної.

Гаррі очікував, що йому випаде спостерігати за розмовою між цими двома. Натомість чоловік ступив крок уперед та, схопивши Люсі за руку, почав тягнути її до «Камаро». Гаррі побачив, як підбори її черевиків вгрузли в гравій. А зараз він помітив ще і те, що в «Камаро» не було американського номерного знаку. Тієї ж миті він зірвався з барного стільця, побіг до дверей та відчинив їх ліктем. Його засліпило сонячне світло і він мало не зашпортався на двох нижніх сходинках ганку. В той момент він зрозумів, що до стану тверезості йому було далеко. Потім він сфокусував свій погляд на двох машинах. Його очі поступово звикали до світла. За парковкою з іншого боку дороги, що тягнулася зеленим пагорбом, розкинувся сонний універмаг, проте він не бачив більше ніяких людей, крім чоловіка та Люсі, яку намагалися затягти в «Камаро».

— Поліція! — закричав він. — Відпустіть її!

— Будь ласка, не втручайтесь у це, сер, — озвався чоловік.

Гаррі здогадався, що цей чоловік, мабуть, має минуле, схоже з його власним, бо тільки поліціант буде говорити так ввічливо у подібній ситуації. А ще Гаррі знав, що фізичного втручання не уникнути і що перше правило ближнього бою було простим: не чекати, бо той, хто атакує першим і якомога агресивніше — перемагає. Тож він не пригальмував, але той чоловік,

напевно, здогадався про наміри Гаррі, бо відпустив Люсіль та потягнувся по щось позаду себе. Його рука ковзнула вперед, в ній він тримав блискучий ручний пістолет, який Гаррі впізнав одразу ж. «Глок 17». Зараз націлений прямісінько в нього.

Гаррі трохи сповільнився, проте продовжив рухатись вперед. Він бачив, як око іншого чоловіка цілиться з-поза пістолета. Його голос майже заглушив пікап, що саме проїжджав дорогою.

— Поверніться туди, звідки прийшли, сер. Зараз же!

Але Гаррі продовжував наближатись до нього. Раптом він усвідомив, що все ще стискає в правій руці свою кредитку. Отак все і закінчиться? На запилюженій парковці в чужій країні, залитій сонячним світлом, бідний та напівп'яний, у спробі зробити те, що йому не вдалося зробити для власної матері, не вдалося зробити для будь-кого з тих, хто був йому колись небайдужий?

Він майже заплющив очі та стиснув пальці навколо кредитки так сильно, що його долоня стала виглядати наче долото.

Назва пісні Леонарда Коена вихором пронеслась у його голові: «Гей, так прощатися не слід»^{*}.

До дідька це все. Він справді не збирався прощатись у такий спосіб.

^{*} Leonard Cohen — «Hey, That's No Way to Say Goodbye».

Восьма вечора. Вже минуло пів години з того моменту, як вересневе сонце опустилось за горизонт Осло, а трирічки полягали спати.

Катрін Братт зітхнула і прошепотіла в телефон:

— Не можеш заснути, милий?

— Бабуня співає неправильно, — відповіла, шморгаючи носом, дитина. — Де ти?

— Мені треба було на роботу, сонечко, але я вже скоро буду вдома. Хочеш, мама тобі трошки поспіває?

— Так.

— Гаразд, але тобі треба заплющити оченята.

— Добре.

— Пісню про Блумена?

— Так.

Катрін почала співати меланхолійну пісню своїм низьким, глибоким голосом:

— *Блумене, Блумене, моє любе козенятко, подумай-но про своє маленьке хлоп'ятко.*

Йй було невтямки, чому вже понад століття діти радо засинали під колискову про переляканого хлопчика, який хвилюється

^{*} «Bukken min» («Blueman») — норвезька дитяча пісня.